

Dret a la ciutat, participació i espai públic

Ds, 15/02/2020 per Catalunya Religió

([SED](#)) En el context actual de vulneracions i nous drets, neixen dues propostes emmarcades en l'educació per a la Justícia Global a SED Catalunya, l'objectiu de les quals és contribuir a l'enfortiment i al desenvolupament de les capacitats de la població en l'exigència, la defensa i la realització del dret a la ciutat i l'espai públic. D'una banda, el projecte "Participació i espai públic al Gòtic" es desenvolupa amb l'Associació Gabella de Barcelona, i, de l'altra, el projecte "Joves transformant els barris" es formula en col·laboració amb l'ONG VOLS i es treballarà amb dues obres socials maristes, entre altres entitats: el Centre Obert Calidoscopi de Lleida i el Centre Obert Rialles a Santa Coloma de Gramenet.

Totes dues iniciatives, ateses les condicions especials de l'entorn en què es desenvolupen, tenen l'objectiu de fer que la infància i adolescència d'aquests barris esdevinguin persones que siguin agents transformadors del seu entorn i exerceixin el seu dret a la ciutat i a l'espai públic a través d'una proposta d'Aprenentatge Servei (APS) en clau de Justícia Global i Drets Humans.

El projecte dut a terme amb l'Associació Gabella, a diferència de l'activitat iniciada a principis del 2020 amb el Calidoscopi i Rialles, ja fa diversos mesos que funciona. El grup d'adolescents va començar una feina de conscienciació sobre la realitat de gentrificació i turisme massiu que redueix els espais d'oci per als infants i joves. La proposta, incentivada per l'equip educatiu de Gabella amb la col·laboració de SED, acompanya la creació d'un hort urbà al barri Gòtic de Barcelona, en un espai comunitari denominat "El Borsí", on ara per ara ja estan creixent, plantes, verdures i hortalisses que van ser sembrades pels adolescents que participen al projecte.

Encara és difícil descriure com es materialitzaran els serveis implicats en aquestes propostes d'APS, ja que encara estan en període d'execució, però tenim moltes ganes de poder veure els resultats que en sorgeixin. Agraïm a tots els equips educatius d'aquestes obres socials maristes la seva implicació i aposta per millorar

i transformar la vida dels barris de les nostres ciutats.

Drets Humans Emergents

En el Marc General de la Declaració Universal dels Drets Humans Emergents (DUDHE) s'explica que, des de la promulgació de la Declaració Universal dels Drets Humans, el credo neoliberal (masclista i heteropatriarcal) s'ha imposat en un moment en el qual augmenten els perills en el món i que provenen, en la majoria dels casos, de representacions ideològiques barrejades amb fanatismes religiosos, avenços tecnològics no controlats, armes cada cop més perilloses i indiscriminades, intervencions sobre l'ésser humà i la manipulació de les llibertats.

Així, apareixen nous contextos on la mundialització de l'economia genera fenòmens com les migracions mundials i, amb això, l'augment de la pobresa a escala mundial i de l'extrema pobresa en països en situació de vulnerabilitat, noves formes d'esclavitud i intensificació de conflictes interètnics, crisis amb un alt impacte, especialment en la població més vulnerable (nenes, nens i dones) i també en el medi ambient.

A Catalunya, aquests fenòmens ja van començar a albirar-se quan, entre els anys 50 i 70, alguns barris, principalment obrers, de Barcelona, però també de grans ciutats com ara Lleida, Tarragona i Girona, van créixer exageradament en moments de necessitat d'habitatges per acollir diverses generacions de persones migrades. Les crisis governamentals dels anys 70 van desmantellar les polítiques socials a les ciutats, principalment a l'àrea metropolitana de Barcelona, generant exclusió i desigualtats.

El dret a la ciutat

A les ciutats catalanes, com en altres països del món, en aquest context de regressió de drets en què es comença a parlar del paradigma de dret a la ciutat, neix el concepte de ciutat *glocal* i s'escriuen documents jurídics per reivindicar la protecció i exercici dels drets humans a les ciutats. Davant la rellevància creixent d'aquests drets, el 2007 van ser reconeguts per la DUDHE, fet inimaginable el 1948, any en què es va promulgar la Declaració dels Drets Humans.

El concepte de ciutat-dret (o del dret a la ciutat) està reconegut a la DUDHE com un apèndix del dret a la democràcia participativa, el qual implica que els habitants de les ciutats poden participar activament dels assumptes públics i gaudir d'una administració democràtica en tots els nivells de govern. En aquest sentit, el dret a la ciutat afegeix el matís que aquesta participació s'ha de materialitzar als barris i ciutats, en condicions que permetin a les persones la seva realització política, econòmica, social, cultural i ecològica.

Aquesta reivindicació i reconeixement del dret a la ciutat a Catalunya es va començar a treballar amb l'aprovació de la Llei 2/2004, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial, i va activar el Pla de Barris per rehabilitar espais urbans i millorar les condicions de vida de les veïnes. Tot i així, a la pràctica no sempre es van considerar les especificitats de les poblacions dels barris, ni l'exercici dels seus drets individuals i col·lectius en totes les seves dimensions, ni la perspectiva de gènere, vulnerant així els drets de participació i a la ciutat com a drets emergents. A molts barris de Catalunya, l'espai públic, part fonamental del dret a la ciutat, és clau en la millora de la qualitat de vida de milers

de persones i consisteix a pensar la ciutat amb i per a les persones que no hi eren en el disseny inicial.